

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

31. 10. 1980 — ŠT. 8

Usmeritve za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije

**Referat Mika Špiljka
na 1. seji odbora
za sklic in pripravo
III. kongresa
samoupravljalcev
Jugoslavije**

**Združeno delo v boju
za socialistično
samoupravljanje
in družbenoekonomski
razvoj**

Dokumenta, ki ju objavljamo, sta po sklepu odbora za sklic in pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije temelj za začetek javne razprave v združenem delu in širše v družbi. Mnenja, pripombe in predlogi, ki bodo podani v javni razpravi, bodo pripomogli h konkretnjšemu in izvirnemu dogovoru samoupravljalcev o prihodnjih nalogah v razvoju našega družbenoekonomskega sistema in smernicah dograjevanja socialistične samoupravne prakse.

- odločanje delavcev v združenem delu o pridobivanju in delitvi dohodka
- samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka
- združeni delavci v delegatskem sistemu

Referat Mika Špiljka, predsednika odbora za sklic in pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije na 1. seji odbora, ki je bila 16. oktobra letos v Beogradu

Tovarišice in tovariši, o predlogu tovariša Tita v novoletni poslanici, da naj bi pripravili tretji kongres samoupravljalcev, smo se posvetovali v organih federacije, republik in pokrajin. Na podlagi teh posvetov smo ustanovili delovno skupino, da izoblikuje možni cilj in vsebino tretjega kongresa. Delovna skupina je v začetku septembra pripravila predlog koncepta, v katerem je opredelila cilj in možno vsebino kongresa, hkrati pa predlagala tudi organizacije, ki naj bi sodelovale v pripravi kongresa in delegirale svoje predstavnike v odbor. Organizacije na ravni federacije, republik in pokrajin so sprejele predlagani koncept kot izhodišče za nadaljnjo pripravo kongresa, sprejele sklep o sodelovanju in predlagale v odbor svoje delegate. Zvezna konferenca socialistične veze delovnega ljudstva Jugoslavije je na podlagi predloga organizacij imenovala odbor, izvolila predsednika in sekretarja ter zadolžila odbor, da se konstituirajo in usmerja celotno aktivnost v pripravah in izvedbi kongresa.

Gradiva, pripravljena za današnje prvo sejo odbora, vsebujejo vse predlagane odločitve in predloge rešitev za konstituiranje odbora in za organizacijo njegovega nadaljnjega dela. O vsem tem bomo danes razpravljali in se odločali po posameznih točkah dnevnega reda.

Iz dosedanjih obravnav in posvetovanj izhajajo naslednji predlogi:

Prvič: osnovna tema kongresa naj bi bila: »ZDRUŽENO DELO V BOJU ZA SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVLJANJE IN DRUŽBENO EKONOMSKI RAZVOJ«. Osnovna tema pa naj bi bila razdeljena na tri tematska področja. Vsa tri področja so opredeljena v okvirnih usmeritvah, ki jih imate pred seboj. Če bo odbor danes sprejel te predloge, potem naj bi delo kongresa potekalo v treh komisijah, skladno z navedenimi tematskimi področji.

Drugič: kongres naj bi bil 16., 17. in 18. junija 1981. leta. Kongresa ni moč pripraviti hitreje, saj je že ta rok kratek, rezultati kongresa pa bi bili potem tudi del priprav za kongrese Zveze komunistov in sindikatov, ki bodo jeseni leta 1981 že v polnem jeku.

V predlogu okvirnih usmeritev, ki bi jih po današnji razpravi že lahko objavili kot temelj za začetek obravnave v združenem delu in v širši družbi, je podan temeljni cilj in možna vsebina tretjega kongresa samoupravljalcev. Predlog vsebine kongresa je podrobneje razdelan v tezah in sicer za vsako tematsko področje posebej. Posebej je pomembno, da čimprej posredujemo predlagane usmeritve v javno razpravo, tako da bi s predlogi in pripombami iz javne razprave lahko poglobili razumevanje vsebine, določili temeljne probleme in predloge za njihovo razreševanje.

Poleg tistega, kar je v okvirnih usmeritvah zapisanega o cilju in vsebini tretjega kon-

gresa samoupravljalca, želim posebej poudariti razliko med prvima dvema in tem tretjim kongresom samoupravljalcev. Prva dva kongresa sta bila v času, ko so se pojavili prvi resni zastoji v razvoju samoupravljanja, zato so se tudi pojavili družbenopolitični problemi, ko smo iskali poti in načine njihovega reševanja za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Tu je tudi bilo njihovo težišče. Tako so, na primer, iz rezultatov drugega kongresa izšli ustavni amandmaji, ali kakor smo jih tudi imenovali »delavski amandmaji«, zatem nova Ustava in zakon o združenem delu.

Nobene potrebe ni, da bi na tretjem kongresu raziskovali nov sistem. Kongres mora biti usmerjen predvsem na uresničevanje sistema, ki smo ga sprejeli z novo Ustavo in zakonom o združenem delu, na razkrivanje vsega, kar ovira njegovo uresničevanje in tega ni malo. Seveda, pa izhajamo pri tem iz ugotovitve, da so nam ti dokumenti odprli dolgoročno perspektivo za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Te razlike in tega cilja tretjega kongresa bi se morali nenehno zavedati in tako tudi usmeriti celotno aktivnost v pripravah na kongres. Predvsem tudi zaradi tega, ker bomo do poslednje uresničitve tega sistema potrebovali še veliko let vztrajnega sistematičnega dela kot tudi prevladovanje najrazličnejših preprek, da bo resnično zaživel tako kot smo predvidevali in da bo dajal vse tiste rezultate, ki jih upravičeno pričakujemo.

Ta potreba se najbolj izraža v razlikah, ki obstoje med sorodnimi organizacijami iste panoge, ki izdelujejo enake proizvode in delajo v enakih tržnih in drugih pogojih. Tiste organizacije, ki so bolj razvile samoupravne odnose in prek njih širše vključile kolektiv v odločanje in izdelale boljše delitev po delu, praviloma dosega tudi do petkrat večji dohodek po delavcu in vloženih sredstvih od tistih organizacij, ki samoupravljanja niso razvile. Takšni pojavi pa so zelo številni v vseh panogah. Tu leže med drugim tudi ogromne rezerve tako za razvoj samoupravljanja kot tudi za hitrejši družbenoekonomski razvoj.

V veljavnem mehanizmu, politiki in praksi od temeljne organizacije pa do federacije je veliko podobnih pojavov, ki otežujejo razvoj samoupravljanja pa tudi hitrejši družbenoekonomski razvoj. Zato bi moralo biti težišče razprave v pripravah na kongres prav v razkrivanju vsega tistega kar moti razvoj samoupravljanja in družbenoekonomski razvoj. Obenem s tem pa moramo ugotoviti tudi, zakaj neka organizacija v enakih pogojih dosega izredne rezultate, druga pa izredno slabe.

V celoti pa bi morali razpravo in raziskovanje v sami pripravi kongresa usmeriti predvsem:

Prvič, v odkrivanje, določanje in afirmacijo vseh pozitivnih izkušenj, prakse in rezultatov, posebej še v tistih organizacijah, ki so dovolj razvile samoupravne odnose, vzpo-

stavile dohodkovne odnose z drugimi organizacijami in prav zato dosegajo dobre gospodarske rezultate.

Drugič, v raziskovanje in določanje temeljnih vzrokov zaostajanja v razvoju samoupravljanja in družbenoekonomskem razvoju, od osnovne organizacije do federacije. Vzrok zaostajanja je lahko v samem instrumentariju, s katerim uresničujemo sistem, lahko pa je tudi v ukrepih gospodarske in poslovne politike ali pa v pomanjkljivostih in subjektivnih slabostih. Zato mora biti naš cilj priprava konkretnih predlogov in stališč, ki bi jih vnesli v resolucijo ali pa morebiti tudi v druge kongresne dokumente. Doseči moramo, da bo vsa ta razprava spodbudila združeno delo, vse samoupravne in družbene strukture tako, da bodo lahko ti predlogi in rešitve čimbolj realni in da bodo dejansko odražali potrebe združenega dela za nadaljnji razvoj samoupravljanja in gospodarskega razvoja. Z odpravo vseh tistih slabosti ali pomanjkljivosti, ki jih bomo odkrili v pripravah na kongres in jih lahko takoj odpravimo, pa ne smemo čakati na kongres in na njegove rezultate.

Tretjič, obravnava za pripravo kongresa naj poteka vzporedno s stabilizacijskimi prizadevanji in sprejemom novega srednjeročnega plana. Zato je nujno, da je tudi ta problematika prisotna v celotni razpravi in v pripravah na tretji kongres samoupravljalcev kot tudi na samem kongresu. Zato moramo usmeriti prav obravnavo o pripravah na kongres v iskanje samoupravnih rešitev za številne slabosti in probleme, ki so pripeljali do sprejetja potrebnih stabilizacijskih ukrepov. Celotna obravnava o pripravi na kongres mora vplivati tudi na vsebino plana za naslednje petletno obdobje, ki mora izhajati iz samoupravnega sistema, iz združenega dela, njegovih možnosti in potreb.

Četrtrič, v dosedanjem razvoju je bil delavski razred z Zvezo komunistov na čelo samoupravno in politično organiziran, bil je tista sila, ki je iskala in našla samoupravne poti za odstranjevanje številnih nasprotij. Sedaj se soočamo s številnimi slabostmi, pretrgane so številne poslovne in dohodkovne vezi med organizacijami, iz tega pa izvirajo resni družbenoekonomski pa tudi politični problemi. Četudi morajo upravni organi prevzeti svoj del odgovornosti, pa ne smemo samo njim prepustiti iskanje izhoda. Delavski razred mora s pomočjo samoupravnega mehanizma, z dohodkovnim povezovanjem in samoupravnim dogovarjanjem povezovati te pretrgane vezi in prevzeti svoj del odgovornosti. V tem smislu mora imeti kongres samoupravljalcev pomembno vlogo in mora dati močno spodbudo. Le takšno povezovanje znotraj celotnega jugoslovanskega prostora, na katerega mora odločilno vplivati združeno delo, je lahko in mora biti jamstvo samoupravnega razvoja, medsebojnega povezovanja in neodvisnosti samoupravne in socialistične Jugoslavije. Vse priprave in tudi

sam kongres pa morajo dati k temu pomembno spodbudo in prispevek.

Predlagamo, da bi danes izvolili tri delovne skupine po tematskih področjih, pa tudi komisijo za resolucijo. Delovne skupine morajo takoj pričeti z delom in v primernem časovnem obdobju pripraviti bolj razdelane in poglobljene teze, seveda vsaka za svoje področje. Te bi potem poslali v organizacije in bi bile tako poleg okvirnih usmeritev temelj za nadaljnje obravnave v združenem delu. Delovne skupine naj bi skupaj s podobnimi skupinami v republiških in pokrajinskih odborih organizirale in spremljale razpravo za svoje tematsko področje, zbirale problematiko, ideje in predloge, ki bodo prihajali iz te obravnave. Razen tega pa bi vsaka za svoje področje organizirala tudi tematske razprave o odprtih problemih in tako dopolnjevala svoja stališča in predloge. Predvidevamo, da bi komisija za resolucijo pripravila osnutek, ki bo vseboval temeljna stališča in predlagane rešitve, v marcu leta 1981. Ta osnutek naj bi potem šel v javno obravnavo, kjer bi ga preverjali in dopolnjevali tako, da bi ga delegati na kongresu vnaprej dobili kot predlog resolucije.

V celotni pripravi stališč in predlogov rešitev, ki jih bodo zbirale skupine za tematska področja in komisija za resolucijo veliko pričakujemo od sporočil, ki jih bodo posredovale organizacije združenega dela z vseh področij kot tudi samoupravne strukture. Skupine za tematska področja pa bodo prav tako pripravile tudi vrsto vprašanj o tistih problemih, kjer je očitno, da samoupravljanje zaostaja. Vse tiste organizacije pa, ki se srečujejo s takšnim problemom in imajo zanj tudi primerno rešitev, naj bi pripravile svoj predlog s svojim stališčem. Pričakujemo, da bodo organizacije iz gospodarstva pa tudi iz vseh negospodarskih dejavnosti, iz znanstvenih organizacij prispevale svoje izkušnje, rezultate, probleme in predloge za njihovo razreševanje.

To delo bi vodili republiški in pokrajinski odbori skladno s tem odborom.

Ker imamo do kongresa le osem mesecev časa, medtem ko smo, recimo, drugi kongres samoupravljalcev pripravljali polna tri leta, moramo delati izredno intenzivno, če želimo doseči cilj in rezultate, ki jih pričakujemo. Dosegli pa jih bomo le pod pogojem, če ne bodo celotne priprave kongresa prepuščene samo odboru za pripravo in izvedbo kongresa, čeprav bodo morali skupaj s sindikatom prevzeti največji del teh priprav. V priprave se morajo aktivno vključiti vse organizacije sklicatelji kongresa, pa tudi vse ostale sile naše družbe, znanstveni in kreativni potenciali, ki lahko prispevajo, da bo kongres dobil čimveč dobrih predlogov za nadaljnji razvoj samoupravljanja in za celotni družbenoekonomski razvoj. Pomembno vlogo bodo pri tem imeli poleg organizacij sklicateljev kongresa na ravni Jugoslavije in tega odbora tudi odbori in organizacije v republikah, pokrajinah in v temeljnih družbenopolitičnih skupnostih. Celotna razprava in priprava se morata odvijati v vseh strukturah združenega dela, tako gospodarstva kot negospodarstva. Brez velike aktivnosti vseh družbenih sil kongres ne bo mogel dati takšnih rezultatov, kot jih od njega pričakujemo.

Zato moramo delati, kot da se kongres začne že danes, ne pa šele 16. junija prihodnje leto in da bo trajal ves čas razprav v združenem delu. Kongres sam naj bo le zaključni čin, finale vsega tistega do česar nas bo pripeljala celotna razprava. Zato moramo največjo pozornost nameniti prav predkongresni razpravi, ki bo težišče in na ta način dobiti stališča in odgovore na vsa tista vprašanja, ki ovirajo hitrejši razvoj samoupravljanja.

Posebej veliko sodelovanja in podpore pričakujemo od sredstev javnega obveščanja, tisk, radio, televizija, tako da bodo ak-

tivno spremljala in prenašala stališča in predloge iz javne razprave, da bodo že med razpravo afirmirala pozitivne izkušnje, objavljala predloge za nove rešitve in jih tako dajala v preverjanje združenemu delu.

Da bi lahko vse to uresničili smo se dogovorili za ustanovitev odborov za pripravo kongresa v vseh republikah, pokrajinah in temeljnih skupnostih. Odbori v republikah in pokrajinah bi prav tako spremljali predlagana tri tematska področja, hkrati pa bi tesno sodelovali s tematskimi skupinami tega odbora. Med drugim bi lahko prispevali, da se bodo na kongresu bolj odrazile vse posebnosti, izkušnje in rezultati vsake republike in pokrajine.

Priprava in izvedba kongresa seveda zahteva tudi pomembna materialna sredstva, na kar moramo biti še posebej pozorni v času ekonomske stabilizacije, zato predlagamo, da bi bilo število delegatov manjše kot na obeh prejšnjih. Medtem ko je bilo na drugem kongresu prek tri tisoč delegatov in gostov, predlagamo, naj bi bilo na naslednjem kongresu 1800 delegatov in gostov. Manjše število delegatov utemeljuje tudi sam način priprave kongresa, saj je pomembno težišče dano razpravam v združenem delu, na predhodnem določanju stanja, problemov in predlogov za njihovo razreševanje. V kolikor bi odbor danes sprejel takšno usmeritev — naš predlog pa je, da naj jo sprejme — potem bi se naknadno dogovorili z republikami in pokrajinami ter izdelali merila za izvolitev delegatov in gostov.

Skladno s takšno usmeritvijo predlagamo, naj bi bil kongres v Beogradu, tako da bi ga lahko najbolj racionalno organizirali in porabili najmanj sredstev. Vse dosedanje izkušnje namreč kažejo, da lahko v Beogradu pripravimo kongres kar s 25 odstotkov manj sredstev kot kjerkoli drugje. Na podlagi tega smo pripravili tudi stroškovnik potrebnih sredstev pa tudi način sodelovanja v financiranju kongresa. O tem bi se dogovorili v posebni točki dnevnega reda.

Glede na dosedanje zanimanje za razvoj samoupravljanja v Jugoslaviji, ki ga kažejo številni posamezniki, ustanove, organizacije, znanstveni delavci in drugi, v svetu predlagamo, da povabimo na kongres določeno število posameznikov in organizacij. Oni bi, tako so nam pokazale izkušnje iz prejšnjih kongresov, sami pokrili stroške poti in bivanja. Glede strukture in zanimanja tistih gostov, ki bi se odzvali našemu vabilu, pa bi lahko pripravili tudi posvetovanja, okroglo mizo in podobno za posamezne teme in področja samoupravnega in družbenega razvoja. Predvidevamo, da bo tudi za ta kongres precej zanimanja tako kot za prejšnji, ko je pod enakimi pogoji sodelovalo 180 gostov iz tujine. Če bo odbor sprejel predlog o udeležbi tujih gostov, bomo pričeli s pripravami za uresničitev tega predloga.

V dosedanjih razpravah smo izhajali tudi iz tega, da bi lahko bili rezultati tretjega kongresa tudi dobra priprava za kongresa Zveze komunistov in sindikata, ki bosta leta 1981.

Na koncu predlagam, naj odbor po razpravi sprejme predlagane okvirne smernice in se odloči o danih predlogih.

Začele so se priprave na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. S prve seje odbora za sklic in pripravo kongresa.

Usmeritve za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije

V minulih desetletjih je naša država izvedla zgodovinske spremembe v družbenih odnosih in družbenoekonomskem razvoju. Uresničeno je revolucionarno geslo tovariša Tita, izrečeno pred 30. leti: »Tovarne delavcem!« Postavljeni so temelji samoupravljanja in socialistične demokracije, veliko smo dosegli v razvoju samoupravljanja in krepitvi materialne podlage družbe. Izboljšali in humanizirali smo življenjske in delovne pogoje delovnih ljudi.

Na tej podlagi smo krepili socialno in materialno bazo delovnih ljudi, veliko smo storili pri premagovanju odtujenosti delavcev od pogojev in rezultatov dela, krepili smo enotnost delavskega razreda in enakopravnost narodov in narodnosti Jugoslavije. Samoupravljanje je postalo trajna opreclitev naših delovnih ljudi, materialna moč in najmočnejše orožje pri uresničevanju interesov in ciljev delavskega razreda. Te pomembne rezultate smo uresničili v pogojih sorazmerno nizke materialne podlage družbe, ob različnih odporih in nihanjih v razvoju samoupravljanja ter ob neugodnih vplivih obstoječe mednarodne ekonomske ureditve, blokvske razdeljenosti sveta in neugodnih političnih gibanj ter odnosov. Izkušnje in dosežki samoupravnega socialističnega razvoja v krepitvi socializma kot svetovnega procesa vzbujajo zanimanje in terjajo priznanje in uveljavitev.

V vseh obdobjih razvoja je bil delavski razred, samoupravno in politično organiziran z zvezo komunistov na čelu, tista moč, ki je spodbujala, iskala in našla izvirne samoupravne poti za premagovanje problemov in nasprotij v družbenoekonomskem razvoju. Danes so pred našo družbo in delavskim razredom naslednje naloge, ki so pogoj za nadaljnji uspešni razvoj v stabilnejših družbenoekonomskih razmerah in na temelju socialističnega samoupravljanja: dosledno izvajanje sistema na podlagi ustave in zakona o združenem delu, uveljavljanje delavčeve odločujoče vloge v družbeni reprodukciji in uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Na družbenoekonomski razvoj Jugoslavije v dobršni meri vplivajo tudi krizni mednarodni ekonomski odnosi in nenehni politični spopadi, ki otežujejo uresničevanje gospodarske stabilizacije in nadaljnji uspešen razvoj. Naša država bo nadaljevala svojo aktivno vlogo v boju za novo mednarodno ekonomsko ureditev.

I.

Z ustavo in zakonom o združenem delu so bili dani temelji za nadaljnji razvoj družbenoekonomskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja. V izvajanju določenih opredelitev smo dosegli po-

membne rezultate. Uvedli smo samoupravne institucije na podlagi ustave in zakona o združenem delu, vzpostavili smo delegatski sistem. S tem so dane možnosti, da delavci odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela in da vzpostavljajo ter razvijajo nove, bolj kakovostne družbenoekonomske odnose. Nove odnose uresničujemo tudi na mnogih področjih družbene reprodukcije. Z ustanavljanjem in združevanjem organizacij združenega dela na podlagi medsebojne dohodkovne odvisnosti gradimo sistem združenega dela. Iščemo ustrezne rešitve, da bi delavci še bolj obvladovali dohodek. Pri tem se še ne najdemo najbolje, precej je še kolebanja in odporov, k temu pa prispevajo tudi gospodarske težave. Boj za uresničitev bistva samoupravnih odnosov je še pred nami.

Počasnost in nedoslednost pri uresničevanju sistema na temelju ustave in zakona o združenem delu ter slabosti v ekonomski politiki izhajajo iz številnih različnih interesov, ki jih počasi in neučinkovito usklajujemo. Da bi odpravili napake in slabosti v ekonomski politiki in v praksi na vseh ravneh, se moramo hitreje in doslednje sporazumevati in dogovarjati.

Gospodarske stabilizacije niso enako odgovorno sprejeli vsi subjekti v družbi. To otežuje uresničevanje politike gospodarske stabilizacije in zastruje nasprotja v materialnem in celotnem razvoju. Zato še naprej trošimo več kot ustvarimo, lotevamo se investicij brez kritja, neugodna je menjava s tuji- no, neupravičeno povečujemo cene, da bi s tem pridobili večji dohodek, namesto da bi si prizadevali za dvig delovne storilnosti in bolje izkoristili druge kakovostne dejavnike gospodarjenja.

Zaradi kritične ocene in reševanja teh problemov je nujno treba v vseh okoljih in na vseh ravneh iskati vzroke takšnega stanja. Hkrati je treba podati in uveljaviti tiste pozitivne izkušnje v izvajanju gospodarske stabilizacije, ki se kažejo v rasti delovne storilnosti, učinkovitejšem poslovanju in izkoriščanju notranjih rezerv; odgovornejšem odnosu do dela in sredstev za delo. Z učinkovitejšim izvajanjem sistema, s katerim bi delavcem zagotovili odločanje o politiki gospodarske stabilizacije in politiki nadaljnega razvoja, bi premostili prakso, da eni sprejemajo odločitve, drugi pa nosijo posledice.

Odločanje delavcev o problemih sedanjega in dolgoročnega razvoja z usklajevanjem interesov združenega dela na podlagi samoupravnega sistema planiranja je temeljna predpostavka skladnejšega in stabilnejšega gospodarskega in družbenega razvoja.

Zapletenost in aktualnost nalog, pred katerimi smo, in odločilna vloga delavskega razreda v njihovem reševanju zahtevajo najširši dogovor samoupravljalcev na kongresu o prihodnjem realnem družbenoekonom-

skem razvoju in razvoju samoupravnih socialističnih odnosov. Priprave na kongres samoupravljalcev potekajo vzporedno z dejavnostjo ob sprejemanju prihodnjega srednjeročnega plana, zato je prav, da se v pripravi in tudi s tribune kongresa sliši beseda samoupravljalcev o vseh ključnih vprašanjih družbenoekonomskega razvoja.

Priprave in potek III. kongresa samoupravljalcev ter iskanje odgovorov na mnoga vprašanja iz sprotne in razvojne politike so hkrati najboljši prispevek delavskega razreda in delovnih ljudi prihodnjim kongresom zveze komunistov in zveze sindikatov.

Namen III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije je, da udeleženci:

— vsestransko pretehtajo, uveljavijo in izmenjajo pozitivne izkušnje, rešitve in dosežke v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov in družbenoekonomskem razvoju ter na teh temeljih spodbujajo ustvarjalnost delavskega razreda in bolj organizirano delovanje subjektivnih sil pri iskanju učinkovitejših rešitev za hitrejšo uresničevanje sistema in gospodarski razvoj;

— kritično razčlenijo in ocenijo probleme, težave in vzroke zaostajanja pri uresničevanju sistema ter aktualna vprašanja družbenoekonomskega razvoja, da bo vsak v svojem okolju in širše v družbi našel odgovore na ta vprašanja;

— razčlenijo način in vsebino dela obstoječih samoupravnih ustanov, delegatskega sistema in dela njegovih organov ter odgovornost za sprejemanje in izvajanje samoupravnih in družbenih določitev na vseh ravneh;

— razčlenijo delovanje mehanizma in ukrepov družbenoekonomskega in političnega sistema in zahtevajo njihovo dopolnjevanje, tam, kjer pa so se pokazali neučinkoviti, pa njihovo zamenjavo;

— kritično ocenijo uresničevanje svoje vloge, pravic, obveznosti in odgovornosti v samoupravljanju in družbenoekonomskem razvoju.

K tem usmeritvam je treba pritegniti ves delavski razred in vse subjektivne sile družbe, znanstvenike in druge kreativne kadre, da bi v dejavni akciji, ustvarjalni in demokratski razpravi in izmenjavi mnenj določili smeri nadaljnje akcije.

II.

Tako postavljeni cilji III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije ter družbenoekonomski in politični trenutek, v katerem bo kongres, opredeljujejo temeljno temo:

ZDRUŽENO DELO V BOJU ZA SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVLJANJE IN DRUŽBENO EKONOMSKI RAZVOJ

V zastavljeni temi imajo težišče naslednja vprašanja: pridobivanje in delitev dohodka, samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka in združeni delavci v delegatskem sistemu. Ta vprašanja so med seboj povezana, tvorijo celoto in so bistvenega pomena za razvoj samoupravljanja ter uresničevanje gospodarske stabilizacije in dolgoročnega razvoja.

1. Odločanje delavcev v združenem delu o pridobivanju in delitvi dohodka

V predkongresni dejavnosti in pripravi vprašanj s tega področja je treba težišče usmeriti na:

- družbeno-lastninske odnose in njihov razvoj — ugotavljati nasprotja v družbeno-lastninskih odnosih, zlasti pa pojave skupinsko-lastniškega vedenja, privatizacije družbene lastnine, teženj državnolastninskih odnosov itd.;

- uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v ustvarjanju, pridobivanju in delitvi dohodka;

- uresničevanje ustavnega položaja temeljne organizacije združenega dela;

- vzpostavljane dohodkovnih odnosov med organizacijami združenega dela, katerih delo se izraža v skupnem izdelku, kiso povezane s skupnim delom in poslovanjem v družbeni reprodukciji (bazna proizvodnja, izdelava polizdelkov, ki jih vgrajujejo v končni izdelek, povezovanje tudi v prometu), kot pot za uresničevanje bistva zakona o združenem delu — kako in koliko so ta vprašanja zaživel v praksi, kakšne so pozitivne izkušnje, s kakšnimi problemi se srečujejo pri uresničevanju teh odnosov; večja delovna storilnost; izenačevanje pogojev za pridobivanje dohodka v dohodkovnem povezovanju in usklajevanju programov razvoja — so izhodiščne točke za kritično razčlenitev sedanje prakse in za iskanje pravih rešitev za skladnejši in stabilnejši razvoj; izhajajoč iz pozitivnih in negativnih izkušenj je treba proučiti, kaj vse ovira pridobivanje večjega dohodka (odtujevanje pravic delavcev, da odločajo o dohodku, podjetništvo, centralizacija dohodka, zapiranje v lokalne meje, visoki stroški proizvodnje, neizkoriščene zmogljivosti, nepotrebno podvajanje zmogljivosti in drugo);

- rezultate in prakso svobodne menjave dela — oceniti jih je treba v vsakem okolju: kako poteka svobodna menjava dela v organizacijah združenega dela med delavci v materialni proizvodnji in delavci v skupnih službah; med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi; kolikšen je neposreden vpliv proizvajalcev na menjavo dela in kolikšen vpliv imajo drugi dejavniki; zakaj se ne uresničuje vsebina in funkcija svo-

bodne menjave dela na teh področjih družbenega dela; kako se uresničuje vloga in funkcija samoupravnih interesnih skupnosti;

- pogoje gospodarjenja in pridobivanja dohodka — koliko delavci odločajo o tem; koliko in kako vplivajo na politiko cen, na določanje davkov, prispevkov in drugih izdatkov iz dohodka združenega dela, na učinkovitost sporazumevanja in dogovarjanja; koliko vplivajo na gospodarjenje in ustvarjanje dohodka, tržna merila, koliko pa drugi dejavniki;

- to, ali je združeno delo obvladalo kreditno-monetarno področje, bančni sistem, zunanjetrgovinske odnose, devizni sistem in pridobivanje deviz in kako;

- odločanje delavcev o razporejanju dohodka in čistega dohodka za posamezne namene; kako se uresničujejo opredelitve o delitvi dohodka in krepitvi materialne podlage združenega dela, zmanjševanje porabe v meje ustvarjenega dohodka, o odvisnosti vseh oblik porabe od ustvarjenega dohodka na delavca (izdvajanje za investicije, splošne družbene potrebe, osebno in skupno porabo) — poudariti pozitivne izkušnje in odprte probleme družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja na tem področju, zlasti pa razloge, ki zavirajo doseganje boljših rezultatov;

- vzroke, ki ovirajo uveljavljanje načela delitve po delu — raziskati in ugotoviti jih je treba v vsakem okolju in jasno pokazati nanje, pa naj so v gospodarski politiki, zakonskih ali podobnih rešitvah ali sproti praksi; posebej razčleniti gospodarstvo, posebej skupne službe in celotno nadstavbo in predlagati rešitve; kritično oceniti, ali je dobro delo delavcev pravilno vrednoteno in nagrajevano in kako odpravljati pojave nedela in neodgovornega vedenja; kako in s kakšnimi sredstvi se lahko samoupravni organi učinkoviteje spopadajo z nedelom; predlagati učinkovitejšje mehanizme za preprečevanje takšnih pojavov; ali vrednotenje dela dovolj vpliva na delovno storilnost, na gospodarjenje; ali se pravilno vrednotijo pogoji dela, sestavljenost dela in delovne izkušnje;

- razloge nizkega vrednotenja dela delavcev v proizvodnji, znanstveno-strokovnih delavcev in organizatorjev dela, zlasti pa dela v težjih delovnih pogojih in težja dela — te razloge je treba analizirati in predlagati rešitve za spremembo dejanskega odnosa za boljše vrednotenje proizvodnega dela;

- delež osebnih dohodkov v celotnih prejemkih delavcev: kolikšen je delež osebnih dohodkov v prejemkih delavcev na podlagi dela v tozdu in kolikšni so drugi prejemki, zlasti tisti, ki jih pridobivajo zunaj rednega dela — predvsem je treba ugotoviti posledice tega na delovno storilnost; koliko nestimulativna merila za vrednotenje dela in raven osebnih dohodkov usmerjajo delavce

v dopolnilno delo zunaj delovnega časa, v kolikšni meri so vzrok socialnih razlik, koliko vplivajo na miselnost, dožemanja in idejna opredeljevanja — ugotavljati je treba vzroke za takšno stanje in predlagati ukrepe za njegovo premostitev;

- spodbujanje inventivnega dela, ustvarjalnosti in iznajditeljstva: ali rezultati v iznajditeljstvu ustrezajo našim pogojem in potrebam — v vsakem okolju moramo poiskati osnove in merila za večje spodbujanje ter boljše materialno in moralno nagrajevanje kreativnega dela;

- zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb — kolikšno breme nosi delavski razred v zadovoljevanju splošnih in skupnih potreb in kolikšno ostali deli naše družbe; kaj storiti, da bi z davčnim sistemom in drugimi ukrepi zagotovili večji delež drugih prihodkov v zadovoljevanju teh potreb;

- socialno in materialno varnost: rast življenjskega standarda v stabilizacijskih pogojih, odnos osebne in družbene porabe, skupna poraba v odnosu do osebnih dohodkov, udeležba osebnih dohodkov v osebni porabi, politika razvoja družbenega standarda, stanovanjska politika, izboljševanje življenjskih in delovnih pogojev delavcev in vpliv tega na socialno varnost in delovno storilnost — proučiti moramo prakso in uveljaviti pozitivne izkušnje za še boljše delovne in življenjske razmere in za uresničevanje načela solidarnosti kot dejavnika stabilnega družbeno-ekonomskega in socialnega razvoja; ali bi bilo treba popraviti dosedanje socialno politiko in kako?

2. Samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka — bistven dejavnik družbene reprodukcije, samoupravnega planiranja in razvoja

V predkongresni in kongresni dejavnosti moramo na tem področju zlasti izpostaviti naslednja vprašanja:

Samoupravno povezovanje in združevanje imata odločilen pomen za sedanje obdobje razvoja socialističnih samoupravnih odnosov. Samoupravno obvladovanje celotne družbene reprodukcije, za kar sta združevanje in povezovanje temeljni predpostavki, je edini način za premostitev položaja, v katerem je samoupravni odnos zaprt v temeljne organizacije združenega dela in izpostavljen pritiskom etatističnih posegov ali stihij tržnih odnosov. S tega stališča je treba razčlenjevati:

- združevanje in povezovanje kot temelj razredne homogenosti in krepitve enotnosti delovnih ljudi v boju za samoupravljanje, to je kot obliko odpravljanja državno-lastninskih in skupinsko-lastninskih odnosov in namerniške zavesti;

— združevanje in povezovanje kot temelj enotnega jugoslovanskega gospodarskega prostora in tržišča in kot obliko premagovanja vseh oblik zapiranja in avtarkičnosti (občine, regije, pokrajine in republike), torej kot družbenoekonomsko podlago razvoja narodne enakopravnosti;

— združevanje in povezovanje kot temelj uresničevanja sistemskih zakonov in graditve samoupravnih mehanizmov za delovanje družbene reprodukcije, to je kot obliko premostitve hibridnosti ekonomske prakse, v kateri mnogi ukrepi in mehanizmi zožujejo samoupravljanje in neposredno negativno vplivajo na njegov nadaljnji razvoj — v tem smislu je nujna odločna akcija za praktične spremembe sistemskih zakonov, to je v planiranju, ekonomski politiki, politiki cen itd.;

— združevanje, povezovanje in delovanje ekonomskih zakonitosti kot nedeljive celote — samoupravni značaj združevanja objektivno spremlja dohodkovno motiviranost in ekonomska merila, to je, uveljavlja ekonomske zakonitosti in jih zgodovinsko razvija prek zavestnega usmerjanja;

— aktualno družbeno prakso in razmere v povezovanju ter združevanju: ugotoviti je treba globalne družbenoekonomske težnje na tem področju, rezultate, zaostajanja, probleme, nasprotja; razkriti moramo ključne probleme, točke, kjer so nujni novi in praktični samoupravni ukrepi za hitrejši razvoj samoupravljanja kot celote;

— počasnost v združevanju in povezovanju kot temeljni vzrok počasnejšega razvoja samoupravne družbene prakse;

— poudarjeno vlogo družbenopolitičnih skupnosti v gospodarstvu, zlasti razširjeni reprodukciji, v obdobju 1976—1980, torej širjenje etatiističnih odnosov kot temeljnega vzroka počasnosti in nedoslednosti v uveljavljanju sistemskih rešitev;

— ekonomske probleme danes, katerih korenine so v gibanjih na področju družbenoekonomskih odnosov, v stagnaciji razvoja samoupravljanja predvsem v razširjeni reprodukciji (investicije niso slučajno temeljno žarišče nestabilnosti).

Bistven pogoj za uresničevanje samoupravne vsebine in za krepitev procesa povezovanja ter združevanja dela in sredstev v družbeni reprodukciji je, da delavci v tozdih razpolagajo z dohodkom in o njem odločajo.

Samoupravno povezovanje in združevanje dela na podlagi dohodka mora izhajati iz ugotovljenih interesov in možnosti za skladen razvoj za delitev dela, tehnološko in gospodarsko sodelovanje, znanstveno-raziskovalno delo, pravočasno in popolno obveščanje, skupno načrtovanje in skupno tveganje ter odgovornost. To povezovanje in združevanje morata zagotoviti dvig delovne storilnosti in dohodka, večjo gospodarnost, večjo materialno in socialno varnost delavcev, stabilnejši razvoj in krepitev materialne podlage samoupravljanja. Pri tem je za povezovanje in združevanje dela na podlagi dohodka, s čimer bi zagotovili trajni interes delavskega razreda za uspešen samoupravni in materialni razvoj države kot celote, nujno

potrebna odgovornost družbenopolitičnih skupnosti. V tem smislu moramo ugotoviti dosednji način povezovanja in združevanja dela v tehnološko in dohodkovno med seboj odvisne reprodukcijske celote:

— uveljaviti moramo oblike združevanja, ki so v praksi pokazale rezultate tako v razvoju družbenih odnosov kot tudi v materialnem razvoju; na pozitivnih primerih združevanja je treba zasnovati predloge za nadaljnji razvoj in izpopolnjevanje obstoječih zakonskih določb o povezovanju in združevanju v gospodarstvu ter družbenih dejavnostih; oceniti je treba, ali v delitvi skupnega prihodka in skupnega dohodka vzpostavljamo takšne odnose, da je prispevek vsakega tozda k skupnemu rezultatu zadovoljiv in da je ustrezno tudi teritorialno razdeljevanje sredstev, zaokroževanje gospodarske strukture na ožjih območjih, tehnobirokratska zasnova družbenih odnosov in materialnega razvoja upočasnjujejo in ovirajo procese združevanja dela in sredstev in druge oblike povezovanja v družbeni reprodukciji; čimbolj določno in dokumentirano moramo pokazati na ovire v obstoječih predpisih ali drugih odločitvah, pa tudi na neustrezne ukrepe ekonomske politike v federaciji, republikah, avtonomnih pokrajinah in občinah ter na druge motnje in odpore, ki onemogočajo ali otežujejo procese povezovanja in združevanja dela na podlagi dohodka; pokazati moramo na poti, konkretne ukrepe in akcije za premagovanje vseh obstoječih motenj s hitrejšim in učinkovitejšim povezovanjem ter združevanjem;

— prakso in probleme sistema samoupravnega načrtovanja: razčleniti moramo procese usklajevanja razvojnih planov tozdov, ki so združeni v delovne ali sestavljene organizacije združenega dela, ugotoviti je treba vzroke počasnega uresničevanja procesov samoupravnega usklajevanja razvojnih planov med organizacijami združenega dela istih in različnih dejavnosti, kakor tudi ovire v nastajanju in uspešnem delovanju skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje; oceniti moramo udeležbo delavcev v pripravi, sprejemanju in uresničevanju samoupravnih planov — težišče v pripravi planov mora biti na usklajevanju razvoja, skupnem nastopanju na tujih tržiščih in na preverjanju usklajenosti materialnih možnosti s predvidevanji in dogovorjenimi cilji razvoja;

— vpliv denarnega, kreditnega in bančnega sistema na združevanje in povezovanje — proučiti moramo, koliko ti elementi ekonomskega sistema ovirajo procese združevanja in povezovanja in kaj je treba storiti, da bodo postali sestavni del in aktivni dejavnik združevanja in povezovanja;

— tehnološko in dohodkovno medsebojno odvisne reprodukcijske celote, ki v glavnem opredeljujejo tokove družbene reprodukcije v naši državi: prek skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje teh reprodukcijskih celot je nujno treba določiti samoupravne plove njihovega razvoja za naslednje plansko obdobje in zagotoviti, da se bodo nanje postopoma, v procesu neprestanega planiranja, navezali tudi ostali plani — na tej podlagi je treba usklajevati plove družbenopolitičnih skupnosti na vseh ravneh;

— samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka ter premostitev strukturnih neusklajenosti; določanje prednosti razvoja; rezultate in izkušnje v reševanju problemov izvoza in uvoza (zlasti nadomestitev surovin iz uvoza z domačimi), v izrabi vseh virov, doseženih z združevanjem dela in sredstev ter z drugimi oblikami povezovanja in združevanja;

— probleme pomanjkanja delavcev proizvodnih poklicev v prizadevanjih za uspešno samoupravno povezovanje in združevanje ter nadaljnji razvoj — poudariti moramo pozitivne izkušnje v zagotavljanju potrebnih proizvodnih poklicev in oceniti, koliko sistem izobraževanja pokriva potrebe združenega dela in rešuje probleme brezposelnosti;

— združevanje in povezovanje v svobodni menjavi dela — znanost, izobraževanje, zdravstvo, kultura itd. kot sestavne dele združenega dela; krepitev neposredne svobodne menjave dela in razvoj samoupravnih interesnih skupnosti za razširitev povezovanja različnih področij združenega dela, skupno planiranje in usklajevanje razvojnih programov kot temeljno usmeritev za nadaljnjo aktivnost; zlasti znanstveno-raziskovalno delo in izobraževanje kot dejavnika gospodarskega razvoja v pogojih svobodne menjave dela; uveljavljanje planov za zaposlovanje novih delavcev, njihove poklice, izobrazbeno in kvalifikacijsko strukturo kot pogoje za uspešno samoupravno povezovanje in združevanje oziroma določanje in uresničevanje razvojnih programov med seboj odvisnih reprodukcijskih celot — v tem smislu moramo razvojne programe posameznih družbenih dejavnosti (izobraževanje, zdravstvo varstvo idr.) usklajevati z razvojnimi programi reprodukcijskih celot, odnose med njimi pa vzpostavljati na podlagi svobodne menjave dela in skupnega prihodka; oceniti moramo, v kolikšni meri so razvojni plani posameznih samoupravnih in interesnih skupnosti (za zaposlovanje, izobraževanje, zdravstvo in drugih) zasnovani na takšnem načelu.

Samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka moramo ocenjevati z vidika boja za gospodarsko stabilizacijo, oblikovanja in uresničevanja srednjeročnih planov za obdobje 1981—1985, posebej pa še v iskanju rešitev aktualnih problemov: za uskladitev porabe z realnimi možnostmi, izbira investicij, umiritev cen, ustvarjanje pogojev za rast produktivnosti in krepitev usmeritve gospodarstva v izvoz itd.

Razčleniti je treba vpliv subjektivnih sil družbe na združevanje in povezovanje na podlagi dohodka.

Subjektivne sile, predvsem zveza komunistov v te procese niso vključene dovolj in na primeren način. To danes postaja problem tudi za uresničevanje družbene vloge zveze komunistov. Zapostavljenost njenih akcijskih oblik delovanja največkrat pušča zvezo komunistov ob strani prizadevanj za združevanje organizacij združenega dela, zlasti ko so le-te v različnih družbenopolitičnih skupnostih, s tem pa prepuščajo ta prostor pobudi največkrat poslovnih organov. V tem je eden temeljnih vzrokov za slabosti tudi v obstoječih oblikah povezovanja in

združevanja, za krhkost teh vezi in stanje, v katerem te oblike ne ustrezajo bistvu dohodkovnih odnosov. Zato je nujno, da se enotna akcija zveze komunistov in vseh subjektivnih sil družbe razvija neodvisno od »teritorialne pripadnosti«.

3. Združeni delavci v delegatskem sistemu

V predkongresni in kongresni dejavnosti moramo na tem področju zlasti izpostaviti:

— uresničevanje ustavne vloge delavskega razreda v procesu odločanja in dograjevanja celotnega mehanizma odločanja za spremembo značaja družbenih odnosov ter premagovanje negativnih teženj in odporov ob uveljavitvi pozitivnih izkušenj in v tej smeri iskanje rešitev za čimbolj popolno uveljavljanje samoupravnega značaja družbenih odnosov;

— dosežene rezultate v razvoju samoupravljanja v temeljnih organizacijah in skupnosti kot temelju uresničevanja celotnih političnih odnosov v sistemu socialistične samoupravne demokracije; težnje, probleme in odpore pri izboljševanju samoupravnega odločanja z osebnim izjavljanjem in delovanjem samoupravnih organov na delegatski podlagi na vseh ravneh samoupravnega organiziranja združenega dela; izkušnje v organiziranju političnih priprav delavcev za odločanje, v organiziranju predhodnih razprav in uresničevanje vloge zveze komunistov in zveze sindikatov na tem področju;

— organizirano izražanje množice samoupravnih interesov, razvoj družbene zavesti o medsebojni odvisnosti posebnih in skupnih interesov ter ocena dograjenosti sistema in prakse demokratičnega soočanja in usklajevanja različnih samoupravnih interesov; delo in medsebojno povezovanje delegacij; delegat kot aktivni subjekt v oblikovanju skupnih stališč; pojave in vzroke vsiljevanja določenih posebnih interesov in njihovo spreminjanje v politično sredstvo boja za doseganje odgovornih položajev v družbi in način za odpravljanje teh pojavov;

— rezultate, težnje in probleme v razvoju samoupravnega sporazumevanja in družbe-

nega dogovarjanja kot oblike samoupravnega urejanja odnosov in odločanja delavcev; uresničevanje delegatskih odnosov v procesu sporazumevanja in dogovarjanja ter odgovornost za izvrševanje dogovorjenih odločitev;

— uresničevanje ustavnega položaja delegatskih skupščin, njihovih izvršilnih organov ter drugih organov in teles političnega sistema in izboljševanje njihovega delovanja v skladu z zahtevo za čim boljše uresničevanje samoupravnih proizvodnih odnosov; demokratizacija in podružbljanje politike ter dograjenost mehanizmov in delovnih metod, ki zagotavljajo odprtost in odgovornost delegatskih skupščin do lastne delegatske baze in do demokratičnega vpliva vseh ustvarjalnih socialističnih sil;

— ustavno vlogo in vpliv družbenopolitičnih organizacij in vseh drugih zavestnih samoupravnih socialističnih subjektov v delu institucij delegatskega sistema; akcijsko usposobljenost, metode in vsebino dela družbenopolitičnih organizacij v usklajevanju različnih neposrednih samoupravnih interesov s skupnimi in splošnimi družbenimi interesi in v doslednem uresničevanju interesov delavskega razreda;

— rezultate, težnje in pojave v uresničevanju pobude tovariša Tita o kolektivnem delu i odgovornosti z vidika demokratizacije odnosov in doslednega delovanja delegatskega sistema, demokratizacije kadrovske politike in deprofesionalizacije;

— odnose med skupščinami družbenopolitičnih skupnosti, od občine do federacije, in njihovih izvršilnih organov; težnje, da bi izvršilni organi prevzeli ustavne funkcije skupščin; pojave razraščanja centrov moči zunaj nadzora delegatske baze in združenega dela ter vire njihove moči; pojave prilaščanja oblasti neformalnih skupin in posameznikov ter način uresničevanja njihovega odločanja in vpliva v posameznih okoljih; pojave, da odločitve sprejemajo nepooblaščen organi in posamezniki ali da to delajo po neustrezni poti; težnje, da bi odločitve, ki so jih pred tem že sprejele skupine in posamezniki, formalno potrdili še delavci, samoupravni organi in delegatske skupščine; kakšne ukrepe smo sprejeli za odpravljanje takih pojavov in njihov učinek;

— delavca-samoupravljalca v organizaciji združenega dela in v krajevni skupnosti — ter probleme delovanja krajevnih skupnosti;

— obveščenost delavcev-samoupravljalcev;

— stanje, težnje in pojave v uresničevanju odgovornosti pri odločanju in uresničevanju sprejetih odločitev — od odgovornosti delavcev, delovnih ljudi in občanov za uresničevanje lastnih pravic in obveznosti, zlasti pa odgovornosti delegacij, delegatov, nosilcev javnih, samoupravnih in drugih družbenih funkcij, odgovornosti skupščin in drugih institucij samoupravnega in političnega sistema, pa do odgovornosti poslovnih, izvršnih in strokovnih organov ter služb in drugih predlagalcev;

— učinkovitost delegatskega sistema z vidika hitrosti usklajevanja stališč in sprejemanja odločitev, števila vprašanj, o katerih odločamo, načina priprav sej; z vidika vpliva vsebine odločitev na reševanje problemov in sprememb razmer in družbenih odnosov; s stališča možnosti, da bi v uresničevanju odločitev in ob ustrezni obveščenosti zagotovili dejavnost najširšega kroga družbenih dejavnikov in največjega dela delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov oziroma z vidika demokratično organiziranega izražanja volje delegatske baze;

— uresničevanje razredne vsebine kadrovske politike in vloge družbenopolitičnih organizacij, zlasti socialistične zveze delovnega ljudstva in zveze sindikatov v kandidacijskih postopkih in v zagotavljanju delavske večine.

Tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije bo uresničil zastavljene cilje, če bomo za njegovo pripravo, njegovo delo in uresničitev njegovih opredelitev pritegnili ves delavski razred in vse odgovorne družbene subjekte naše skupnosti. Le tako bomo zagotovili najširše in izvršne dogovore samoupravljalcev o prihodnjih nalogah našega družbenoekonomskega razvoja in o smernicah za nadaljnjo bogatstvo in socialistične samoupravne prakse in vlogo delavskega razreda v razvoju naše socialistične samoupravne skupnosti.

Ureja uredniški odbor: Franček Kavčič, Boštjan Pirc, Nataša
Pobega, Peter Štefanič in Majda Žlender